

рили съседитѣ, почнаха да се изтеглятъ отъ своитѣ кжшурки отзадъ къмъ рида. Всѣки бѣше задѣналъ на гърбъ голѣмъ товаръ. Измжгнахме се и ние, следъ като здраво заключихме и залостихме портата и вратитѣ на кжщата. Бѣжанцитѣ съ своя товаръ въ мрака изглеждаха като нѣкакви гърбати чудовища. Полунаведени, безмълвни, тѣ вървѣха, а снѣга подъ стѣпалата имъ скърцаше, издаваше ги и ги плашеше. Никой не смѣеше {дума да отрони. Забранено бѣше да се пуши, защото и най-малкото огънче отъ цигара или лула можеше да просияе и да обърне вниманието на турцитѣ отвъдъ рѣка Бистра. Съ ржкомахане, съ клатене глава всѣки поддържаше връзка съ другитѣ. Когато проплачеше нѣкое пеленаче, сгушено неудобно въ майчини пригрѣдки, или въ цедилка на грѣбъ, гласа въ тишината се разливаше надалече и опасността нарасваше. Задъ всѣки камѣкъ, задъ всѣки трѣнъ, задъ всѣко дърво, може би, се криеше опасния врагъ и дебнѣше. Вихъръ повѣваше, дърветата се клатушкаха, отдѣлни сѣнки играеха като живи. И сякашъ кикотене и присмѣхъ отдалече долитаха, и заливаха ушитѣ на бѣжанцитѣ. Не имъ ли се смѣеше въ очитѣ самата смъртъ?

Ние децата кротко пристѣпяхме, хванали за рѣце родителитѣ си, и плахо се оглеждахме. Всичко наоколо бѣше необикновено, таинствено. То възбуждаше въ душитѣ ни незнайна мжка. Трѣпки ни облазваха.

Нощнитѣ часове се нижеха бавно като вѣкове. Мене ми се струваше, че никога нѣма да съмне. Като че бѣше настанала вѣчна нощъ, отредена за ненадейни опасности, за адски мжки.

Надалече пѣтли пропѣха. Ние бѣгахме къмъ колибитѣ на село Делва. Нѣмаше съмнение, че селянитѣ щѣха да ни приематъ съ любовъ. Тогава връзкитѣ между граждани и селяни бѣха здрави. Общото нещастие подъ робството, заимното довѣрие и подпомагане караха бѣлгаритѣ отъ градове и села да се чувствуватъ като родни братя.

На изтокъ зе да блѣднѣе. Синкава мъглявина лека-полека замѣняше тъмнината. Планински върхове постепенно